

Švicarski narodni park: največje naravovarstveno območje v Švici je bilo kot prvi narodni park na območju Alp velik zgled za sosednje dežele.
© padmanaba01, flickr

Od posameznih varstvenih con do regionalnega upravljanja

Švicarski narodni park v kantonu Graubünden bo praznoval stoletnico obstoja. Prvi narodni park v Alpah je še vedno model dobre prakse, a razmere na zavarovanih območjih niso ravno najboljše.

Ko je bil davnega 1. avgusta 1914 pod okriljem takratne Švicarske zveze za varstvo narave, danes Pro Nature, ustanovljen prvi narodni park v Alpah, je bila v ospredju ideja o varstvu narave. Površina parka se je do leta 1932 s prvotnih 100 povečala na 170 kvadratnih kilometrov. Vzpostavitev tako obsežnega jedrnega območja, kjer poseganje človeka ni predvideno, bi bila danes komajda izvedljiva, je prepričan Thomas Scheurer, direktor raziskovalne komisije narodnega parka. Pri novih zavarovanih območjih je namreč najpomembnejša dodana vrednost, ki jo ustvarjajo zavarovana območja.

Raznolikost nalog

Okrepili so se zunanji vplivi, npr. zaradi podnebnih sprememb, turizma, prometa in proizvodnje energije. Povečala se je tudi raznolikost in kompleksnost nalog, ki jih mora opravljati vodstvo parka. Pogajati se je treba z različnimi partnerji, pojasnjuje Scheurer: „Rešitve, ki bi veljale samo za park, ne obstajajo, obstajajo samo rešitve za celotno regijo.“ Za „vzorčni primer sodelovanja“ je znanstvenik označil sanacijo preostalih vodnih količin v potoku Spöl. Odprto pa ostaja vprašanje stalno naraščajočega prometa na cesti čez prelaz Ofenpass in v Livigno/I, ki pelje po narodnem parku. Narodni park je od leta 1914 dalje botroval ustanovitvi številnih drugih zavarovanih območij v Alpah z deloma zelo različnimi usmeritvami in nalogami. Kot je dejal Guido Plassmann iz Mreže zavarovanih območij v Alpah, so se vzpostavljala predvsem zavarovana območja, ki so bila poseljena in poleg dejanskih naravovarstvenih nalog opravljajo tudi naloge na področju regionalnega razvoja. Zavarovana območja naj bi zagotavljala tudi številne ekološke storitve, ki jih pa v celoti ni mogoče izraziti v denarni vrednosti. „Ohranjanja biotske raznovrstnosti ni mogoče izmeriti v evrih.“

Oviranje razvoja zavarovanih območij

Številna zavarovana območja nimajo dovolj finančnih sredstev, kompetenc in jasne strateške usmeritve. V Italiji imajo, denimo, od 24 narodnih parkov le trije izvoljeno upravo, kar pomeni, da nimajo niti strateškega vodstva in so tako še bolj izpostavljeni pritiskom od zunaj. Eden od najstarejših parkov – Narodni park Stelvio/Stilfserjoch v italijanskih Alpah – naj bi žrtvovali regionalnim interesom in ga razdelili na tri cone, kar bo povsem onemogočilo enotno gospodarjenje. Tudi v Franciji je razvoj zavarovanih območij oviran. Občinski svetniki so pri odločanju o vprašanju nadaljnega razvoja najstarejšega francoskega narodnega parka Vanoise iz strahu pred vmešavanjem preprečili sprejetje razvojnih usmeritev, ki so bile izdelane v okviru širokega procesa

participacije, ki bi omogočil trajno sodelovanje med parkom in sosednjimi občinami.

Viri in več informacij: <http://www.nationalpark.ch/go/jubilaem/jubilaum/entsehung-und-entwicklung> (de), http://www.wwf.it/news/sala_stampa/?8880/Ripartiamo-dai-parchi (it), <http://www.mountainwilderness.fr/se-tenir-informe/actualites/parc-de-la-vanoise-une-charte.html> (fr)

Stališče

Monika Gstöhl je začasna direktorica CIPRE Lihtenštajn in Lihtenštajnske družbe za varstvo okolja (LGU). © Monika Gstöhl

Mobilni tudi brez predora

V Feldkirchu načrtujejo gigantski projekt gradnje predora, ki bo omogočil hitro povezavo med Avstrijo in Švico. To je neizpodbitna kršitev protokola o prometu Alpske konvencije, je kritična Monika Gstöhl, začasna direktorica CIPRE Lihtenštajn.

V avstrijskem Feldkirchu bo v prihodnje promet potekal podzemno. Z izboljšanim pretokom prometa se bo še povečalo število motornih vozil, ki bi z avstrijske avtoceste A14 skozi Lihtenštajn vozila na švicarsko avtocesto A13. Načrtovani mestni predor se v smislu prometnega protokola Alpske konvencije šteje za cesto višjega reda in zato do gradnje ne bi smelo priti.

V projektni dokumentaciji pa je kot merilo, s katerim je zanikana uporabljivost Alpske konvencije, navedeno, da namen gradnje mestnega predora ni izboljšanje čezalpskega prometa. Dokumentacija o presoji vplivov na okolje ne vsebuje prometne študije, ki bi bila usklajena z Alpsko konvencijo in ki je potrebna za ovrednotenje projekta. Načrtovalci sicer trdijo, da predora, kjer bo hitrost omejena na 50 km na uro, predviden pa je tudi centralni krožni promet, ni mogoče uvrščati k cestam višjega reda, a iz strokovnega mnenja pravne službe Alpske konvencije jasno izhaja, da je lahko za klasifikacijo odločilen že sam vpliv prometa, v tem primeru izboljšanje povezave med cestami, ki so nedvoumno višjega reda. Pot od avstrijske do švicarske avtoceste bo z izvedbo tega projekta poenostavljena in krajša. Prebivalci Lihtenštajna bodo zaradi pričakovanih prometnih zastojev izpostavljeni hrupu in onesnaževalom zraka, pri čemer bodo regulativne dovoljene vrednosti presežene. Izkušnje namreč kažejo, da večje število cest in boljše ceste privabijo več prometa. To pa je v nasprotju s trajnostnimi zahtevami, ki izhajajo iz Alpske konvencije.

Namesto da bi probleme reševali, ustvarjamo nove. Zaželeno je trajnostna rešitev, pri kateri ne bo poražencev. In taka obstaja – s širitvijo železniškega prometa v Feldkirchnu in Lihtenštajnu bodo ljudje svoj cilj dosegli tudi brez predora in pri tem vnovič mirno globoko zadihali.

Monika Gstöhl

začasna direktorica CIPRE Lihtenštajn in Lihtenštajnske družbe za varstvo okolja

Novice iz CIPRE

Člani in članice Mladinskega sveta CIPRE so se v Lihtenštajnu seznanili z novimi metodami načrtovanja in izvajanja. © CIPRA International

Mladinski svet preizkusil metode za spodbujanje participacije

Člani in članice Mladinskega sveta CIPRE so v okviru programa usposabljanja, ki je potekalo pred kratkim, izvedeli, kako organizirati in spodbujati sodelovanje državljanov v procesih odločanja in upravljanja. Osrednjo pozornost so pri tem namenili metodam in orodjem, ki naj bi jih mladi v svoji državi uporabljali pri izvajanju projekta Alpski dialog med mladimi/Youth Alpine Dialogue.

World café, open space, brainstorming, ABCD, SWOT in future flowers – to so le nekatere od tehnik in metod participativnega načrtovanja in izvajanja, s katerimi se je konec letošnjega maja v Lihtenštajnu seznanilo dvanajst članov in članic mednarodnega Mladinskega sveta CIPRE. Prvi modul usposabljanja na področju participacije in trajnostnega razvoja na območju Alp bo mladim omogočil, da bodo v mednarodnem projektu Alpski dialog med mladimi/Youth Alpine Dialogue odigrali aktivno vlogo.

V praksi so vsako metodo preizkusili pod vodstvom dveh strokovnjakov s področja usposabljanja kadrov. Mladi udeleženci so razpravljali o temah, ki so zanje pomembne, med drugim o tem, kaj pričakujejo od sodelovanja mladih znotraj CIPRE, kako lahko vzpostavijo mrežo mladinskih organizacij v domači regiji in kako bo delovala trajnostna mobilnost v prihodnje. „Danes potujem domov z jasno predstavo, kam gre naša pot, pa tudi z voljo, da to, kar smo se naučili tukaj, preizkusim doma, v praksi,“ je povedala Katja Košir (23), slovenska članica sveta in dodala, da se je veliko naučila, tako od trenerjev kakor tudi od svojih drugih udeležencev. „Zdaj smo na vrsti mi – da postanemo dejavni in da v domačem kraju delujemo v vlogi multiplikatorjev.“ Usposabljanje se bo nadaljevalo jeseni, ko bodo imeli udeleženci priložnost za izmenjavo svojih izkušenj, ki so jih „na terenu“ pridobili pri izvajanju projekta Alpski dialog med mladimi/Youth Alpine Dialogue. Projekt združuje 13 partnerjev, 36 mladih ljudi, starih od 15 do 30 let, ki prihajajo iz šestih alpskih držav, sofinancira pa ga program EU Mladi v akciji.

Več informacij:

<http://www.cipra.org/sl/cipra/international/projekti/tekoci-projekti/youth-alpine-dialogue-yad>

Občinski center v St. Geroldu je sodobna večnamenska stavba, zgrajena iz domačega lesa. © Caroline Begle, CIPRA International

Trajnostni gradnja in prenova v praksi

Energijsko učinkoviti gradnja in prenova nista utopija. Kako ju lahko izvajamo v praksi, kaj potrebujemo za to? Odgovore bomo slišali na delavnici, ki bo na to temo potekala oktobra v Idriji.

V Evropi odpade na stavbe približno 40-odstoten delež porabljene energije. Od leta 2018 dalje bodo

morale vse nove in prenovljene stavbe na celotnem območju EU izpolnjevati zahteve skoraj ničenergjskega standarda. Kako naj se v občinah lotijo trajnostno in energijsko učinkovite gradnje? Katere partnerje in strategije potrebujejo pri izvajanju projektov tovrstne gradnje? Delavnica z naslovom Trajnostna gradnja in prenova – od strategije do izvedbe, ki bo potekala 17. oktobra 2014 v Idriji, bo odlična priložnost za seznanitev s primeri dobre prakse na področju zmanjšanja stroškov in porabe energije in obenem izboljšanja kakovosti življenja v posameznih občinah.

Bruno Summer, župan avstrijske občine St. Gerold, bo udeležencem predstavil stavbo, ki je bila na Vorarlberškem prva certificirana kot pasivna javna stavba, ter spregovoril o trajnostni gradnji v alpskih občinah, ustvarjanju dodane vrednosti na lokalni ravni in nujnem sodelovanju s partnerji. Na delavnici bo sodeloval tudi strokovnjak za leseno gradnjo Bruno Dujič, ki bo pojasnil, zakaj meni, da je les, trajnostna surovina z območja Alp, razvojna priložnost in izziv.

Udeleženci delavnice bodo imeli priložnost, da si na interaktivni „tržnici idej“ s strokovnjaki in izvajalci iz celotnega alpskega prostora izmenjajo izkušnje in znanje o trajnostnih strategijah ter svetovalnih paketih za občine. Predstavljeni bodo primeri dobre prakse iz Francije, Italije in Slovenije. Francosko mesto Chambéry bo predstavilo svoj paket storitev Construire, aménager et réhabiliter durable (Gradi, načrtuj, prenavljaj trajnostno), ki vsebuje rezultate in spoznanja, pridobljena pri izvajanju projekta MountEE.

Delavnico organizirata društvo Alpsko mesto leta in Idrija, alpsko mesto leta 2011, pri tem pa sodeluje tudi CIPRA v okviru projekta MountEE, ki ga sofinancira program EU Inteligentna energija za Evropo (IIE). Udeležbo lahko prijavite najpozneje do 10. oktobra 2014.

Vir in več informacij: <http://www.alpenstaedte.org/sl/aktualno/prireditve/4984>, www.mountee.eu (en), <http://cipra.org/sl/cipra/international/projekti/tekoci-projekti/climalp>

Predstavniki občin lahko na študijskih potovanjih veliko izvedo, kako izvesti prehod v nizkoogljično družbo. © CIPRA International

Prehod v nizkoogljično družbo bo lažji s pomočjo projekta TEPos Alpins

Prehod v nizkoogljično družbo in gospodarstvo, ki ga bo treba izpeljati, pomeni zagotovljeno proizvodnjo energije na lokalni ravni kakor tudi njeno učinkovito rabo in manjšo porabo. A pogosto imajo pri tem težave prav občine, saj nimajo dovolj potrebnega znanja in tudi ne stikov s z ustreznimi strokovnjaki. Občine v francoskih Alpah si lahko na tem področju pomagajo s projektom Territoires à énergie positive Alpins – TEPos Alpins, ki ga izvaja CIPRA Francija.

Prehod v nizkoogljično družbo predstavlja za številne podeželske občine veliko težavo, saj pogosto za to nimajo dovolj kadrovske vire ter tehničnih in finančnih sredstev. Projekt TEPos Alpins, ki so ga zasnovali v CIPRI Francija, zato zagotavlja podporo ravno občinam v francoskem alpskem prostoru. „Občine želimo spodbuditi k temu, da začnejo ukrepati na področju energetske politike, med seboj povezovati vse zainteresirane in akterje ter spodbujati izmenjavo izkušenj,“ je projektne cilje povzel Marc-Jérôme Hassid, direktor CIPRE Francija. Regije bodo tako dobile osnovne informacije, potrebne za prehod v nizkoogljično gospodarstvo, pri morebitnih vprašanjih v zvezi s tem pa jim bo pomagala mreža strokovnjakov in projektnih partnerjev. Septembra 2014 bo v sodelovanju s projektom MountEE organizirano prvo študijsko potovanje v naravni park Bauges, ki je za druge lahko pozitiven zgled.

Vir in več informacij: <http://www.territoires-energie-positive.fr/> (fr), <http://www.territoires-energie-positive.fr/actualites/tepos-alpins-les-territoires-sont-de-sormais-connus> (fr),

<http://www.cipra.org/fr/cipra/france/projets/territoires-a-energie-positive-alpins-tepos-alpins> (fr),
<http://www.actu-environnement.com/ae/news/vers-25-territoires-energie-positive-en-rhone-alpes-20366.php4> (fr)

Novice iz Alp

Sanje o hiši sredi zelenja pogosto vodijo v nevdržno pozidavo tal in razpršeno gradnjo. © Thorben Wengert, pixelio.de

Zmanjšati stroške s preudarno izbiro lokacije

V zadnjem času si želi na območju Alp vse več družin izpolniti svoje sanje o gradnji lastne hiše sredi zelenja na robu urbanega območja. A prav tovrstne poselitve povzročajo razpršeno gradnjo in visoke stroške, povezane z mobilnostjo. S pomočjo programa, dostopnega na spletu, lahko zdaj vsi zainteresirani izračunajo, kdaj bi se selitev sploh izplačala.

Posledica ekonomskega razvoja in rasti prebivalstva je nastajanje vedno novih suburbanih območij v Alpah, pri tem pa se poselitveni prostor pogosto oblikuje brez delujoče infrastrukturne opremljenosti. Županom, občinskim svetnikom in lokalnim planerjem je zdaj na voljo spletna stran, na kateri je mogoče izračunati, za katera naselja je glede na kriterije, kot so mobilnost, stroški in trajnostni razvoj, zaželena širitev in za katera naj širitev ne bi prišla v poštev. Spletni kalkulator je bil izdelan v okviru projekta MORECO (MObility and REsidential COsts). Tudi prebivalci, katerih zaposlitev še naprej ostaja v mestu, lahko na omenjeni spletni strani le z nekaj kliki izračunajo, ali bi se jim selitev, ki bi pomenila časovno in finančno obremenitev zaradi vsakodnevne vožnje na delo, sploh izplačala.

Eno od spoznanj projekta MORECO je tudi to, da občine preprečujejo rabo zemljišč in zmanjšujejo odvisnost od osebnega avtomobila s trajnostnim prostorskim planiranjem in dobro načrtovano mobilnostno infrastrukturo. Tako so projektni partnerji v zaključni izjavi že izrazili zahtevo, da se naselja smejo graditi le na mobilnostnih vozliščih in da je treba spodbujati širjenje trajnostnih sredstev prevoza. Na predlog projektnega partnerja – Zveze alpskih mest in občin –, bi lahko ukrepe za spodbujanje mobilnosti financirali s prihodki od cestnin, ki se pobirajo na alpskih cestah.

Viri in več informacij na: <http://www.moreco-project.eu/> (en); http://www.moreco-project.eu/download/section_1_white_book/MORECO%20common%20declaration_EN.pdf (en)

Ekspresni turizem na Eigerju

Ob misli na severno steno Eigerja v švicarski pokrajini Berner Oberland začne marsikatero alpinistično srce utripati hitreje, z novim železniškim projektom pa naj bi Eiger, Mönch in Jungfrau postali obiskovalcem še bolj dostopni. V nadaljevanju o razlogih za negativno stališče, ki so ga do načrtovanega projekta izrazile švicarske okoljske organizacije.

Kmalu preobljudene poti v senci Eigerjeve severne stene?
© Thanthia, flickr

Železniško podjetje Jungfraubahnen AG načrtuje obnovo svojega železniškega omrežja, ta naj bi se končala do leta 2016. Poleg tega je predvidena gradnja nove sedežnice Eiger Express – trasa bi potekala od Grindelwalda pa vse do Eigerjevega ledenika, to pa bi omogočilo, da bi se na vrh Jungfraujoča, danes najvišje ležeče železniške postaje v Evropi, še hitreje pripeljalo še več obiskovalcev. Upravljalci kot razlog za izvedbo projekta navajajo ohranitev konkurenčnosti te švicarske turistične regije, poleg ustvarjenih novih in ohranjenih starih delovnih mest pa bi projekt še okrepil domače gospodarstvo.

A to, kar se na prvi pogled zdi morda povsem prepričljivo, bi se lahko vrnilo kot bumerang. Ker bi Eiger Express omogočal hiter prevoz potnikov, bi se turisti, ki bi uporabljali novo železnico, v občinah zadržali le krajši čas in komajda ustvarjali dobiček. „Edinstvena alpska pokrajina bo stopila v ozadje, če bomo turizem usmerjali le v spektakel in skupinska potovanja,“ je prepričan Christian von Almen, lastnik enega od domačih podjetij in velik nasprotnik projekta. Dolgoročno bi to imelo negativne posledice za prebivalce doline, turiste, ki želijo v regiji preživeti prosti čas, predvsem pa za enkratno naravno kuliso znamenite gorske trojice.

Kot so prepričane okoljske organizacije, bi uresničitev projekta pomenila izreden poseg v podobo pokrajine, saj bi trasa Eiger Expressa potekala prečno na svetovno znano Eigerjevo severno steno. Prav to območje je na Unescovem seznamu svetovne naravne dediščine, vpisano je tudi v švicarski zvezni seznam pokrajin in naravnih spomenikov nacionalnega pomena – in to je tudi razlog, zakaj okoljske organizacije pred usodnim posegom v pokrajino zahtevajo, da izvajalci projekta pridobijo strokovno mnenje.

Oktobra letos bodo svetniki in svetnice grindelwaldske občine glasovali o tem, ali bo zaradi projekta gradnje nove železnice potrebna sprememba temeljnega prostorskega akta občine, s tem pa tudi o razvoju turizma v regiji. Odločitev, ali se bo turizem še nadalje krepil ali pa bo Jungfraujoch vendarle ostal neokrnjen simbol znotraj in zunaj meja tamkajšnje pokrajine, je zdaj v njihovih rokah.

Viri in več informacij na: <http://www.eiger-express-nein.ch/> (de),
http://bo.bernerzeitung.ch/Region/dossier2.html?dossier_id=2298 (de),
<http://www.jungfrauzeitung.ch/news/dossier/10125/> (de)

Zelena Ljubljana – mesto na obrobju Alp je postalo zelena prestolnica Evrope 2016. © Scott Instagram Photography, flickr

Dve mesti na poti do uspeha

Ljubljana je prejela naziv Zelena prestolnica Evrope 2016, avstrijski Beljak pa je zmagal v letošnji evropski ligi prvakov na področju rabe obnovljivih virov energije. Dve mesti – eno na alpskem območju, drugo v njegovi bližini – kažeta, zakaj je najbolj uspešna zelena pot.

Še nedavno je bil avtomobilski promet tisti, ki je najbolj zaznamoval podobo Ljubljane, potem pa je prišlo do korenitih sprememb. Prizadevanja Ljubljane, da bi dosegla višje okoljske standarde in se zavezala ciljem trajnostnega razvoja, je Komisija EU nagradila s podelitvijo naziva Zelena prestolnice Evrope. Za naziv, ki ga podeljujejo vsako leto, se je tokrat potegovalo dvanajst mest. Slovensko glavno mesto, ki leži na alpskem obrobju, je v ožjem izboru premagalo nemški Essen, norveško glavno mesto Oslo in severnošvedsko mesto Umeå prav zaradi svojega velikopoteznega akcijskega načrta za energijsko učinkovitost in zgledega načrtovanja prometnega omrežja: v kratkem času so v mestu uredili nova območja, namenjena pešcem, in kolesarske poti, izboljšali so tudi javni promet.

Pomembna nagrada je šla tudi v Beljak, alpsko mesto leta 1997, ki je postal evropski prvak na področju rabe OVE v letu 2014. Avstrijsko mesto se je za nagrado potegovalo v kategoriji mest, ki štejejo do 100.000 prebivalcev.

Viri in več informacij na: <http://www.res-league.eu/champions/the-best-european-renewable-communities-in-2014-have-just-been-revealed> (en); http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-719_de.htm?locale=en (de); <http://www.fluxfm.de/ljubliana-gruene-hauptstadt-europas-2016/> (de), http://www.villach.at/inhalt/184774_185919.asp (de)

Prireditve

»BIO GRE V ŠOLO«: Ekološko kmetijstvo in pomen ekološko pridelane hrane, 28./29.08.2014, Hoče/SL, Organisator: UM FKBV. [Več...](#)

Najava mednarodne konference ob zaključku projekta greenAlps: ukrepi za ohranitev biotske raznovrstnosti, 13./14.10.2014, Chambéry/F, Organisator: green.alps. [Več...](#)

European Days of Environmental Education, 25./26.09.2014, Bergamo/IT, Organisator: The Lombardy Region and the Lombardia Foundation For the Environment. [Več...](#)

ForumAlpinum Poster-Award, 17.09.2014, Darfo Boario Terme/IT, Organisator: ISCAR. [Več...](#)

The Alps and the Ardennes: Sharing of Experiences between Transboundary Mountain Areas., 15.09.2014, Charleville-Mézières / FR, Organisator: Italian Presidency of the Alpine Convention, the University of Reims and the Regional Natural Park of the Ardennes. [Več...](#)

Saj ni res, pa je!

... To pa je svinjarija! Divje svinje začele osvajati alpski prostor, je slišati zadnje čase. In kdo je kriv? Vi, mi – vsi! Zaradi našega razsipnega načina življenja se podnebje vse bolj in bolj segreva. In kaj počnejo divje svinje? Prav to izkoriščajo v svojo korist in se pri tem ne ozirajo na pravo mero. Več kot do sitega in brez kakršnih koli ovir se lahko nažirajo, saj zaradi višjih temperatur hrastovje in bukovje še bolje obrodi. Dobro nahranjene divje svinje pa so le še učinkovitejše pri razmnoževanju in vedno globljem prodiranju v alpski svet. Ja, res pravo „svinjanje alpskega prostora“ ...

Vir in nadaljnje informacije na <http://salzburg.orf.at/news/stories/2648937/> (de)